

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในชุดวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยต่อเนื่องจากโครงการย่อยที่ 1 (การพัฒนาโครงข่ายการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและยกมาตรฐานการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน) โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว 2) เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงข่ายการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 3) เพื่อพัฒนาทักษะแรงงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อหนุนเสริมความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน และ 4) เพื่อประเมินผลการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนด้านการจัดการการท่องเที่ยว

คณะผู้วิจัยได้แบ่งกิจกรรมการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ครอบคลุมการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การตลาดนำเที่ยวและบริการ ตลอดจนจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการพัฒนาทักษะแรงงานด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อหนุนเสริมความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และ 3) การประเมินผลการพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ศึกษาชุมชน การประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) และสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1) สภาพปัญหาความต้องการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ในการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวได้แบ่งเป็นหัวข้อการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

(1) การจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้ดำเนินการสนทนาได้เปิดประเด็น พร้อมแจกเอกสารเกี่ยวกับความสามารถที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งแยกเป็นข้อๆ ให้กับผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคน และได้เกริ่นนำ

ในส่วนสาระสำคัญเป็นเบื้องต้น จากนั้นได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาอภิปรายให้เหตุผลเป็นรายบุคคลและให้โอกาสแก่ผู้ร่วมสนทนาทุกคนได้ซักถามและอภิปรายจนได้ข้อยุติ จากนั้นผู้จัดบันทึกในแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ ได้ผลสรุปสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งนำมาวิเคราะห์ร่วมกับผลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาจากการที่ชุมชนขาดความรู้ ทักษะ เจตคติในการประสานงาน และจัดการท่องเที่ยว

- (1) ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รวมถึงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานของข้อตกลงร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน
- (2) ชุมชนขาดความรู้ความสามารถในการสร้างความเข้มแข็งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน
- (3) ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการ กลวิธีการประสานประโยชน์แก่ทุกฝ่ายในชุมชน
- (4) ชุมชนไม่มีความชัดเจนในการกระจายบทบาทหน้าที่การทำงาน
- (5) ระบบการทำงานของชุมชนไม่โปร่งใส และไม่มีระบบการตรวจสอบ
- (6) สมาชิกของชุมชนขาดความสามารถในการต่อรองเกี่ยวกับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในชุมชนกับผู้ประกอบการภายนอกชุมชน
- (7) มีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยว
- (8) แกนนำชุมชนขาดภาวะผู้นำ
- (9) มีปัญหาเรื่องระบบการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว
- (10) ขาดความรู้ความสามารถในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- (11) การดูแลความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง

2) ปัญหาจากการที่ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

- (1) ชุมชนไม่มีความรู้เพียงพอในเรื่องระบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ระบบและองค์ประกอบที่สำคัญในการทำการตลาด และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
- (2) สมาชิกของชุมชนขาดการมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนพัฒนาระบบการท่องเที่ยวในชุมชน

- (3) สมาชิกของชุมชนการจัดระบบการนำเที่ยวในชุมชนเป็นไปอย่างหลวมๆ ไม่ชัดเจนแน่นอน
- (4) สมาชิกของชุมชนขาดทักษะการเขียนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน
- (5) ชุมชนขาดแคลนรายได้เพราะว่างงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ทำให้เกิดการย้ายถิ่นในบางฤดูกาลของชุมชน เพราะชุมชนขาดทักษะในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ
- (6) ขาดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
- (7) ชุมชนมีศักยภาพในการผลิตสินค้าพื้นเมืองน้อย ทำให้บางชุมชนนำผลิตภัณฑ์จากที่อื่น ซึ่งไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมาขายแก่นักท่องเที่ยว

3) ปัญหาจากการที่ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่กระทบสิ่งแวดล้อม ชุมชน

- (1) ชุมชนขาดความรู้ความสามารถในการที่จะพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่สะท้อนภูมิปัญญาและความเป็นตัวตนของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว
- (2) สมาชิกของชุมชนขาดความรู้เรื่องขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- (3) กิจกรรมการท่องเที่ยวบางกิจกรรมกระเทือนต่อชีวิตความเป็นอยู่ และความสุขสงบของชุมชน
- (4) ไม่มีมาตรการในการควบคุม และป้องกันผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน
- (5) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ
- (6) สมาชิกในครัวเรือนของชุมชนบางส่วนขาดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน
- (7) ขาดการหารือระหว่างสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน
- (8) ชุมชนขาดกฎระเบียบ และมาตรการที่ชัดเจนในการให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ชุมชนกำหนดอย่างเคร่งครัด
- (9) บางชุมชนขาดการแนะนำนักท่องเที่ยวให้ร่วมมือในการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

- (3) สมาชิกของชุมชนการจัดระบบการนำเที่ยวในชุมชนเป็นไปอย่างหลวมๆ ไม่ชัดเจนแน่นอน
- (4) สมาชิกของชุมชนขาดทักษะการเขียนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน
- (5) ชุมชนขาดแคลนรายได้เพราะว่างงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ทำให้เกิดการย้ายถิ่นในบางฤดูกาลของชุมชน เพราะชุมชนขาดทักษะในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ๆ
- (6) ขาดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก
- (7) ชุมชนมีศักยภาพในการผลิตสินค้าพื้นเมืองน้อย ทำให้บางชุมชนนำผลิตภัณฑ์จากที่อื่น ซึ่งไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมาขายแก่นักท่องเที่ยว

3) ปัญหาจากการที่ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่กระทบสิ่งแวดล้อม ชุมชน

- (1) ชุมชนขาดความรู้ความสามารถในการที่จะพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่สะท้อนภูมิปัญญาและความเป็นตัวตนของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว
- (2) สมาชิกของชุมชนขาดความรู้เรื่องขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- (3) กิจกรรมการท่องเที่ยวบางกิจกรรมกระเทือนต่อชีวิตความเป็นอยู่ และความสุขสงบของชุมชน
- (4) ไม่มีมาตรการในการควบคุม และป้องกันผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน
- (5) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบ
- (6) สมาชิกในครัวเรือนของชุมชนบางส่วนขาดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน
- (7) ขาดการหารือระหว่างสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อหาทางแก้ไขร่วมกัน
- (8) ชุมชนขาดกฎระเบียบ และมาตรการที่ชัดเจนในการให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ชุมชนกำหนดอย่างเคร่งครัด
- (9) บางชุมชนขาดการแนะนำนักท่องเที่ยวให้ร่วมมือในการรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

(10) ไม่เข้าใจ ไม่ยอมรับระบบการสะสมเงินรายได้เป็นกองทุนในการพัฒนาชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว

4) ปัญหาจากการที่ชุมชนขาดทักษะในการปฏิบัติงานในฐานะภาคีของชุมชน

(1) ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องขั้นตอน กระบวนการ และวิธีปฏิบัติงานของภาคีของชุมชน

(2) ขาดความรู้ความสามารถในการนำเที่ยวที่สอดคล้องกับกฎหมาย จริยธรรม และข้อกำหนดเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

(3) ขาดทักษะในการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว

(4) ไม่มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ เรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ทำให้มีปัญหาในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

(5) ขาดการพัฒนาทักษะการนำเที่ยว

(6) ขาดความสามารถในการจัดการกับความยุ่งยาก และความขัดแย้งขณะนำเที่ยว

(7) ขาดความสามารถในการเตรียมคำบรรยาย หรือกิจกรรมการท่องเที่ยว เสนอแก่นักท่องเที่ยว

(8) ขาดความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว

(9) ขาดทักษะในการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ประกอบการจัดการท่องเที่ยว

(10) ขาดความรู้ความสามารถในการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

อย่างไรก็ตามตัวแทนจากชุมชนทั้ง 8 ชุมชนต่างมีความปรารถนาที่จะพัฒนาสมาชิกในชุมชนของตนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการท่องเที่ยว และมีความเชื่อว่าถ้ามีการพัฒนาความรู้ความสามารถทั้ง 4 ด้านแล้ว จะสามารถมีสมรรถนะในการแก้ปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวได้ นอกจากนี้ชุมชนยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่องกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนาว่า ควรจะพัฒนากลุ่มแกนนำในการจัดการท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายหลัก โดยให้มีเยาวชนที่เป็นลูกหลานของกลุ่มแกนนำ หรือครัวเรือนในชุมชนที่มีความสนใจจะเข้าร่วมงานจัดการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเป้าหมายรองลงมาด้วย ส่วนด้านเนื้อหาสาระที่จะใช้ฝึกอบรมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรจะให้มีการจัดระบบบริหารจัดการ ระบบการกระจายรายได้ การประสานสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานในชุมชน

ความรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับได้ และความรู้ทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ชุมชน

กล่าวโดยสรุปผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย (1) การขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยว (2) ขาดทักษะในการดำเนินธุรกิจโดยไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นอย่างไร (3) ขาดความมั่นใจในการจัดการท่องเที่ยว และ (4) ขาดทักษะในการปฏิบัติงานในฐานะมัคคุเทศก์ของชุมชน

ในด้านมีความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวสูง ชุมชนเป้าหมายมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

(2) การวิเคราะห์เพื่อระบุสมรรถนะที่ชุมชนจำเป็นต้องฝึกอบรม

ในการระบุสมรรถนะที่ชุมชนจำเป็นต้องฝึกอบรม เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนประสบอยู่ มีขั้นตอนในการดำเนินการ 4 ขั้นตอน โดยกระบวนการวิเคราะห์เพื่อระบุสมรรถนะที่ชุมชนจำเป็นต้องฝึกอบรมในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การนิยามหรือการบันทึกช่องว่างสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะที่เป็นอยู่ของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว กับสมรรถนะที่ต้องการหรือที่ควรจะเป็น (จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและศึกษาเอกสาร) เพื่อหาช่องว่างสมรรถนะ พบว่าสมรรถนะที่ชุมชนจะต้องพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนประสบอยู่ใน 3 สมรรถนะคือ

1) สมรรถนะในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 8 ด้านคือ

1.1) ความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการ และวางแผนปฏิบัติงานท่องเที่ยวในชุมชน

1.2) ความสามารถในการจัดปัจจัยพื้นฐานสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างสมดุล

1.3) ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีของการมีส่วนร่วมในการทำงาน และรู้จักสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการประสานประโยชน์ทุกฝ่าย

1.4) ความสามารถในการสร้างความเข้มแข็งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

1.5) ความสามารถในการจัดระบบโครงสร้างการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เข้มแข็ง มั่งคั่ง ปลอดภัย และเชื่อถือได้

1.6) ความสามารถในการจัดรายการนำเที่ยวอย่างเหมาะสมและเปิดรับข้อมูลป้อนกลับ

1.7) ความสามารถในการให้บริการข้อมูลการตลาด และการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการได้อย่างสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชน

1.8) ความสามารถในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทรัพยากรการท่องเที่ยวกับชุมชนอื่นหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้อย่างเหมาะสม

2) สมรรถนะในการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนให้มีผลกระทบน้อยที่สุด จุดเน้นของสมรรถนะกลุ่มนี้คือ กระทำการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนทั้งระบบ และลงมือปฏิบัติตามแผนในระยะสั้นของแต่ละด้าน มีองค์ประกอบที่เป็นสมรรถนะย่อย 4 ด้าน คือ

2.1) ความสามารถในการสร้างภูมิคุ้มกันชุมชนเพื่อป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว

2.2) ความสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าบ้านกับนักท่องเที่ยว

2.3) ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

2.4) ความสามารถในการติดตามผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง

3) สมรรถนะการปฏิบัติงานบริการการท่องเที่ยว จุดเน้นของสมรรถนะกลุ่มนี้ คือ ความรู้ และทักษะซึ่งจะช่วยเสริมสร้างรากฐานของการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในฐานะมัคคุเทศก์ชุมชน โดยมีองค์ประกอบที่เป็นสมรรถนะย่อย 9 ด้านคือ

3.1) ความสามารถใช้ความรู้ด้านการนำเที่ยวในชุมชน

3.2) ความสามารถในการปฏิบัติงานต้อนรับ และส่งนักท่องเที่ยว

3.3) ความสามารถนำเที่ยวที่สอดคล้องกับกฎหมาย จริยธรรม และข้อคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

- 3.4) ความสามารถในการพัฒนาความรู้ และทักษะในการนำเที่ยว
- 3.5) ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว
- 3.6) ความสามารถในการประสานการเคลื่อนที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยว
- 3.7) ความสามารถในการเตรียมคำบรรยาย หรือกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยว
- 3.8) ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว
- 3.9) ความสามารถในการจัดการกับความยุ่งยาก และข้อขัดแย้งของกลุ่ม

นักท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว 3 ประการข้างต้นจะเป็นแนวทางในการนำไปกำหนดงาน/กิจกรรม เพื่อดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะงานหรือกิจกรรมของสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องฝึกอบรม

จากสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวที่ต้องฝึกอบรม 3 ด้านคือ สมรรถนะในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สมรรถนะในการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและเมื่อปฏิบัติกิจกรรมตามแผนให้มีผลกระทบน้อยที่สุด และสมรรถนะในการปฏิบัติงานในฐานะมัคคุเทศก์ชุมชนนั้น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เพื่อหากิจกรรม และลำดับขั้นตอนในการทำงานเพื่อเป็นบรรทัดฐานของการปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่การมีสมรรถนะในแต่ละด้าน ซึ่งผลการวิเคราะห์จำแนกประเภทต่างๆ ของงานได้ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 3) คือ

1) สมรรถนะในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องฝึกอบรม

สมรรถนะย่อย	ความสามารถด้านต่างๆ	ประเด็นที่ต้องอบรม
1. ความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการวางแผนปฏิบัติงานท่องเที่ยว	- สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญญา	1. การวางแผนและจัดระบบการบริหารจัดการ/การแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันในชุมชน 2. การวางแผนปฏิบัติการนำเที่ยวร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน 3. ปฏิบัติการนำเที่ยวสอดคล้องกับข้อมูลข่าวสารที่ได้ชี้แจงไว้หรือสอดคล้องกับ

		<p>เอกสาร/โบชัวร์/แผ่นพับที่แจกให้กับนักท่องเที่ยว</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. การระบุประเมินความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในขณะเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน 5. การจัดเตรียมการนำเที่ยวให้เหมาะสมตามความต้องการอันจำเพาะของลูกค้า 6. การเตรียมการเกี่ยวกับการนำเที่ยวและเพื่อปฏิบัติงานนำเที่ยวโดยกระทำล่วงหน้าก่อนการนำเที่ยวจะเริ่มขึ้น
<p>2. ความสามารถในการจัดปัจจัยพื้นฐานสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างสมดุล</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญหา 	<ol style="list-style-type: none"> 7. การจัดตั้งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพและสภาพแวดล้อมของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดราคาอย่างเหมาะสม 8. การจัดทำป้ายสื่อความหมาย และเส้นทางคมนาคมให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้า-ออกชุมชนได้อย่างสะดวกพอสมควรและมีความปลอดภัย 9. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลายซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาและความเป็นตัวตนของชุมชน และความสอดคล้องกับบริบททางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ 10. การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวตนของชุมชนโดยผ่านทางกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน 11. ความสามารถจัดการความรู้และนำมาใช้กับการท่องเที่ยวได้อย่างมี

		ประสิทธิภาพ
3. ความสามารถในการ สร้างความสัมพันธ์อันดี ของการมีส่วนร่วมใน การทำงานและรู้จัก สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูล กันอย่างสม่ำเสมอโดยมี การประสานประโยชน์ ทุกฝ่าย	- สติปัญญา - เจตคติ	12. การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเพื่อทำ กิจกรรมการท่องเที่ยวให้บรรลุ เป้าหมายโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 13. การแบ่งหน้าที่โดยทำข้อตกลงชัดเจน ถึงความรับผิดชอบส่วนบุคคล และ ความรับผิดชอบร่วม 14. การสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อเพื่อน ร่วมงานในชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย 15. การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ชุมชนและนำเสนอต่อที่ประชุมเพื่อ หารือ 16. การตอบโต้กับความขัดแย้งในลักษณะ ที่จะรักษาขวัญกำลังใจและไม่ตรีจิต ของกลุ่มเอาไว้ 17. การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็น ธรรมร่วมกันอย่างทั่วถึง
4. ความสามารถในการ สร้างความเข้มแข็งใน การส่งเสริมการ ท่องเที่ยวชุมชน	- สติปัญญา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ	18. การมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจของ สมาชิกชุมชนในการกำหนดกิจกรรม การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน 19. การใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น เป็นฐานในการพัฒนาท่องเที่ยวเป็น หลัก 20. การนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของ ชุมชนมาใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยว 21. การดำเนินงานทุกขั้นตอนเกิดจากการ ปรึกษาหารือและตัดสินใจร่วมกัน 22. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่

		<p>เกิดจากการปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวของชุมชน สมาชิกชุมชนรับทราบร่วมคิดแก้ไข</p> <p>23. การใช้เวทีประชาคมในการแก้ไขปัญหา วางแผนดำเนินการและติดตามผล</p> <p>24. การเลือกผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีวุฒิภาวะเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ ยอมเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกชุมชน</p> <p>25. กิจกรรมความเคลื่อนไหวเพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ของชุมชน</p>
5. ความสามารถในการจัดระบบโครงสร้างการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เข้มแข็ง มั่งคั่ง ปลอดภัย และเชื่อถือได้	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ 	<p>26. การพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักและมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน</p> <p>27. การรวมตัวกันของสมาชิกชุมชนเป็นไปตามธรรมชาติและมีประสิทธิภาพ</p> <p>28. มาตรการและบุคลากรรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม</p> <p>29. ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน</p>
6. ความสามารถจัดรายการนำเที่ยวอย่างเหมาะสมและเปิดรับข้อมูลย้อนกลับ	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญญา 	<p>30. ปฏิบัติการนำเที่ยวตามตารางเวลาและครอบคลุมทุกจุดที่กำหนดไว้</p> <p>31. การเปิดรับข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากนักท่องเที่ยวและข้อมูลอื่นๆ และนำส่ง</p>

		ชุมชนเพื่อช่วยในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นในอนาคต
7. มีความสามารถให้บริการข้อมูลการตลอดและประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการได้อย่างสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชน	- สถิติปัญญา	32. การประชาสัมพันธ์ชุมชนด้วยสื่อที่มีรูปแบบ เนื้อหาสาระที่สะท้อนถึงลักษณะการท่องเที่ยวของชุมชน 33. การจัดทำศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อกับชุมชนได้อย่างสะดวก
8. มีความสามารถในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทรัพยากรการท่องเที่ยวกับชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม	- สถิติปัญญา - เจตคติ	34. มีความสัมพันธ์และร่วมมือที่ดีกับชุมชนใกล้เคียงอื่นๆ ในการประเมินโครงการท่องเที่ยว 35. การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงมาเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน

2. สมรรถนะในการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

สมรรถนะย่อย	ความสามารถด้านต่างๆ	ประเด็นที่ต้องอบรม
1. มีความสามารถในการสร้างภูมิคุ้มกันชุมชน	- สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ	1. การประชุมสมาชิกชุมชนร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบทางบวกและทางลบอันเกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชน 2. การกำหนดมาตรการหรือข้อพึงปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยว

		<p>3. จัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมการ ท่องเที่ยวชุมชนและดำเนินโครงการ ตามแผนที่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้</p>
<p>2. มีความสามารถจัดกิจกรรม ท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อมและสร้างโอกาส ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างเจ้าบ้านกับ นักท่องเที่ยว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ 	<p>4. การจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมเกี่ยวกับการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีกฎระเบียบ เพื่อใช้ยึดปฏิบัติในการอนุรักษ์ฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน</p> <p>5. การพัฒนาประสบการณ์และกิจกรรม ต่างๆ ทางการท่องเที่ยวได้อย่าง เหมาะสมที่คำนึงถึงความละเอียด อ่อน ของวิถีชีวิตแท้จริงของนักท่องเที่ยวได้ อย่างน่าสนใจ</p> <p>6. การปรึกษาหารือและตัดสินใจร่วมกัน เพื่อกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่ชุมชน สามารถรองรับได้อย่างพอเพียงกับ ฐานทรัพยากรที่มีอยู่</p> <p>7. การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดย รักษามิทัศน์ และภูมิสถาปัตยกรรมที่ เหมาะสมของชุมชน</p> <p>8. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและ บริการที่มุ่งเน้น “คุณภาพ” มากกว่า “ปริมาณ” และมีประสิทธิภาพ</p> <p>9. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับเจ้าบ้านได้มีโอกาสทำกิจกรรม ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยมีมัคคุเทศก์ชุมชนเป็นผู้นำชม</p>

3. มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ให้มีผลกระทบน้อยที่สุด	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ 	<p>10. การเลือกกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีผลกระทบน้อยที่สุดและเหมาะสมสำหรับพื้นที่นั้นๆ</p> <p>11. การให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวอย่างสุภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และในชุมชนที่แตกต่างกันก่อนที่จะเข้าไปในพื้นที่นั้นๆ</p>
4. มีความสามารถในการติดตามผลกระทบและความเปลี่ยนแปลง	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา 	<p>12. การติดตามตรวจสอบและบันทึกการเปลี่ยนแปลงอย่างถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม</p> <p>13. การให้คำแนะนำปรึกษาหรือผู้ที่มิอำนาจหน้าที่โดยตรงทันทีในเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของชุมชน</p>

3. สมรรถนะการปฏิบัติงานในฐานะมัคคุเทศก์ชุมชน

สมรรถนะย่อย	ความสามารถด้านต่างๆ	ประเด็นที่ต้องอบรม
1. ความสามารถในการใช้ความรู้ด้านกานำเที่ยวในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา 	<p>1. การปฏิบัติกิจกรรมนำเที่ยวประจำวันในลักษณะที่คำนึงถึงบทบาทและความรับผิดชอบของมัคคุเทศก์ชุมชน</p> <p>2. การใช้ความรู้ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเครือข่ายมัคคุเทศก์ชุมชนอื่นเพื่อยกระดับคุณภาพของการบริการนำเที่ยว</p>

<p>2. ความสามารถในการปฏิบัติงานต้อนรับและส่งนักท่องเที่ยว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ 	<p>3. การตรวจสอบและจดบันทึกข้อมูลข่าวสารการเดินทางมาถึงของนักท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและลงมือกระทำการที่จำเป็นทันทีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตารางกำหนดการหรือเลื่อนการเดินทางมาล่าช้ากว่ากำหนด</p> <p>4. มาตรการการตรวจเช็คที่ดี และปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้</p> <p>5. การทักทายลูกค้าในลักษณะที่จะเสริมสร้างความรู้สึกเป็นมิตร</p> <p>6. การจัดหาข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำที่ถูกต้องและเพียงพอเพื่อแนะนำให้นักท่องเที่ยวรู้จักกับพื้นที่ชุมชนที่กำลังมาเยือน</p> <p>7. การจัดหาข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำที่ถูกต้องและเพียงพอเพื่อแนะนำให้นักท่องเที่ยวรู้จักกับพื้นที่ชุมชนที่กำลังมาเยือน</p> <p>8. การให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรและมีประสิทธิภาพ</p> <p>9. การแนะนำนักท่องเที่ยวให้ตรวจสอบสิ่งของต่างๆ ก่อนออกจากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน</p> <p>10. การรับข้อมูลป้อนกลับจากลูกค้าอย่างสุภาพเกี่ยวกับสินค้าและบริการต่างๆ ของชุมชนที่นักท่องเที่ยวได้ให้ไว้</p> <p>11. การนำข้อมูลข่าวสารอื่นๆ และข้อมูลป้อนกลับของนักท่องเที่ยวส่งให้ชุมชน</p>
---	---	---

		เพื่อนช่วยในการปรับปรุงให้ดีขึ้นในอนาคต
3. ความสามารถในการนำ เทียวลักษณะที่สอดคล้อง กับกฎหมายจริยธรรมและ ข้อกำหนดเรื่องความ ปลอดภัย	- สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ	12. การปฏิบัติกิจกรรมนำที่volvประจำวัน ให้สอดคล้องกับข้อบัญญัติกฎหมายที่ ใช้บังคับในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 13. การนำเทียวลักษณะที่สอดคล้องกับ จริยธรรมทั่วไปของการนำที่volvและ จริยธรรมเฉพาะด้านที่กำหนดขึ้นเป็น กรณีเฉพาะ 14. การนำเทียวลักษณะที่สอดคล้องกับ ข้อกำหนดเรื่องความปลอดภัยและใน ลักษณะที่จะเกิดความเสียหายน้อยที่สุดแก่ ลูกค้าหรือเพื่อนร่วมงาน 15. การนำที่volvในลักษณะที่จะเกิด ผลกระทบทางลบน้อยที่สุดทั้งทางด้าน สังคมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
4. ความสามารถในการพัฒนา ความรู้และทักษะในการนำ ที่volv	- สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ	16. การปรับปรุงความรู้และทักษะที่จำเป็น สำหรับมัคคุเทศก์ชุมชนให้ทันสมัย อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 17. การระบุและเข้าถึงแหล่งสนับสนุน แหล่งให้ความช่วยเหลือแก่มัคคุเทศก์ ชุมชน 18. การแบ่งปันความรู้ระหว่างเพื่อน ร่วมงาน เพื่อร่วมยกระดับคุณภาพของ การบริการที่จัดให้แก่นักท่องเที่ยว
5. ความสามารถในการสื่อสาร กับนักท่องเที่ยว	- สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา	19. การบรรยายข้อมูลข่าวสารอย่างชัดเจน ชัดเจนชัดคำด้วยภาษาอันเป็นที่ยอมรับ กันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

		<p>20. การบรรลุถึงความเข้าใจและเห็นพ้องร่วมกัน ในรายละเอียดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับกิจกรรมที่นำเที่ยวอยู่นั้น</p> <p>21. การจัดหาข้อมูลข่าวสารและคำอธิบายที่ถูกต้องตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และถูกต้องกับที่ได้ร้องขอไว้เป็นพิเศษ</p> <p>22. การติดต่อสื่อสารตามข้อกำหนดทางสังคม วิถีชุมชนและธุรกิจที่สมดุล</p> <p>23. การระบุนุชรรมชาติและข้อเท็จจริงที่สำคัญในข้อปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจัดหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม โดยปรึกษาหารือร่วมกันในชุมชนและผู้ประกอบการ</p>
<p>6. ความสามารถในการประสานการเคลื่อนที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญญา 	<p>24. ความพยายามรักษาตารางการท่องเที่ยวไว้ให้ได้เท่าที่จะกระทำได้โดยการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>25. การหยุดการเคลื่อนที่ของกลุ่มอย่างเป็นระเบียบและตรวจเช็คจำนวนสมาชิกกลุ่มในเวลาที่เหมาะสม</p> <p>26. การให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวถึงมาตรการที่เหมาะสมถ้าพวกเขาแยกออกจากกลุ่ม</p> <p>27. การให้คำชี้แนะแก่กลุ่มในลักษณะและจังหวะที่เหมาะสมแก่กลุ่มนั้นๆ</p>
<p>7. ความสามารถในการจัดการกับความยุ่งยากและข้อขัดแย้งในกลุ่มนักท่องเที่ยว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญญา 	<p>28. การกระทำการอย่างเหมาะสมเพื่อจัดการกับนักท่องเที่ยวเข้าปัญหาในกลุ่ม</p>

		29. การตอบโต้กับความขัดแย้งและความยุ่งยากต่างๆ ในลักษณะที่จะรักษาขวัญกำลังใจ และโมติวิจิตของกลุ่มนักท่องเที่ยวเอาไว้ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้
8. ความสามารถในการเตรียมคำบรรยายหรือกิจกรรมเพื่อเสนอนักท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา 	<p>30. การเลือกและจัดหมวดหมู่ข้อมูลข่าวสารของชุมชนอย่างเหมาะสมเพื่อตอบสนองให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยว ให้ตรงตามเนื้อหาการปฏิบัติงาน และเหมาะสมกับเวลา</p> <p>31. การสร้างคำบรรยายหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จะช่วยเสริมศักยภาพความสนุกสนานเพลิดเพลิน และศักยภาพของการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น</p> <p>32. การรับ ตรวจสอบ และประมวลข้อมูลตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ไว้ล่วงหน้าก่อนนำเที่ยวหรือก่อนเริ่มกิจกรรม</p>
9. ความสามารถในการนำเสนอคำบรรยายหรือกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญญา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ 	<p>33. การใช้เทคนิคการนำเสนอเพื่อที่จะรวมเอาความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการเรียนรู้ไว้ด้วยกัน และเพื่อที่จะยกระดับคุณภาพของประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว</p> <p>34. การใช้ภาษาที่เหมาะสมต่อกลุ่มลูกค้า</p> <p>35. การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ตรงต่อกรณี มีความถูกต้องทันสมัยตามลำดับแห่งเหตุผล และให้ความลึกและความ</p>

		<p>กว้างอย่างเหมาะสมเพื่อสนองความต้องการจำเป็นของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว</p> <p>36. การนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็นการสาธิตถึงความละเอียดอ่อนของวิถีวัฒนธรรมชุมชน</p> <p>37. การใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้องพร้อมทั้งระบุและรายงานถึงความบกพร่องของอุปกรณ์ทันที</p>
<p>10. ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สถิติปัญหา - ทักษะทางปัญญา - เจตคติ 	<p>38. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวภายใต้ข้อกำหนดเรื่องความปลอดภัยและกติกากาจาริตประเพณี วิถีวัฒนธรรมของชุมชนด้วยการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>39. การเชื้อเชิญคำถามและข้อมูลป้อนกลับจากนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวทั้งในระหว่างการเดินทาง และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมหรือการบรรยายแต่ละครั้ง</p> <p>40. การตอบคำถามอย่างสุภาพและถูกต้อง</p> <p>41. การเสนอที่จะค้นหาคำถามให้ในอนาคต หรือโยนนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวไปสู่ข้อมูลข่าวสารอื่นเมื่อไม่ทราบคำตอบ</p> <p>42. การรักษาการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานในชุมชนที่เหมาะสมไว้ เมื่อเกิดความจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือในบางกรณี หรือบางกิจกรรม</p>

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์เพื่อระบุความรู้ความสามารถที่ต้องการฝึกอบรม จาก การดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ซึ่งได้เปรียบเทียบสมรรถนะเดิมของชุมชนและสมรรถนะที่ควร เป็น ทำให้เห็นว่ามีความรู้ความสามารถที่ต้องได้รับการอบรม 22 ประการ ดังนี้

- 1) มีความรู้เรื่องการจัดระบบบริหารจัดการและการวางแผนปฏิบัติงานนำเที่ยวโดยชุมชน
- 2) มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดปัจจัยพื้นฐานสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่าง สมดุล
- 3) มีความรู้ เจตคติในการสร้างความสัมพันธ์อันดีของการมีส่วนร่วมในการทำงาน และ การประสานประโยชน์ทุกฝ่าย
- 4) มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติในการสร้างความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 5) มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติในการสร้างการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ เข้มแข็ง มั่นคง ปลอดภัย และเชื่อถือได้
- 6) มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดรายการนำเที่ยวอย่างเหมาะสม และเปิดรับข้อมูล ป้อนกลับ
- 7) มีความรู้ ความเข้าใจในการให้บริการข้อมูลการตลาดแก่นักท่องเที่ยว และ ผู้ประกอบการ
- 8) มีความรู้และเจตคติในการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน
- 9) มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องผลกระทบ และวิธีการที่จะป้องกันผลกระทบจากการ ท่องเที่ยว
- 10) มีความรู้ เจตคติ และทักษะในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับผู้มาเยือน
- 11) มีทักษะและเจตคติในการปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีผลกระทบน้อยที่สุด
- 12) มีความ ความเข้าใจ และทักษะในการติดตามผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง
- 13) มีความรู้และทักษะในการนำเที่ยวในชุมชน
- 14) มีความรู้ เจตคติ และทักษะในการปฏิบัติงานต้อนรับและส่งนักท่องเที่ยว
- 15) มีความรู้ เจตคติ และทักษะในการนำเที่ยวที่สอดคล้องกับกฎหมาย จริยธรรมและข้อ คำนำถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
- 16) มีความรู้ ความเข้าใจแนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะในการนำเที่ยว
- 17) มีความรู้ เจตคติ และทักษะในการสื่อสารความหมายทางการท่องเที่ยว

- 18) มีทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้มาเยือน
- 19) มีความรู้และทักษะในการประสานการเคลื่อนที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยว
- 20) มีความรู้และทักษะในการจัดการความยุ่งยาก และข้อขัดแย้งกับกลุ่มนักท่องเที่ยว
- 21) มีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการเตรียมคำบรรยาย หรือกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยว
- 22) มีความรู้ เจตคติ และทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้มาเยือน

จากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 – 3 ผู้วิจัยได้นำผลมาสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวสำหรับชุมชน ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย 6 องค์ประกอบได้แก่ ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยและกระแสการท่องเที่ยวทางเลือกและกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน และคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และความสามารถในการปฏิบัติงานบริการการท่องเที่ยวควมมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบในแต่ละหน่วย

หน่วยที่ 1 ผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยและกระแสการท่องเที่ยวทางเลือก มีความรู้ความสามารถที่จะต้องเสริมสร้างดังนี้

ข้อที่ 9 ผลกระทบและวิธีการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมได้แก่ ภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยวของไทย ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว แนวโน้มและกระแสการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น

หน่วยที่ 2 หลักและกระบวนการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยความรู้ความสามารถที่ต้องเสริมสร้างดังนี้

ข้อที่ 1 การจัดระบบบริหารจัดการและการวางแผนปฏิบัติงานท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อที่ 2 การจัดปัจจัยพื้นฐานสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยว

ข้อที่ 3 การสร้างความสัมพันธ์อันดีของการมีส่วนร่วมในการทำงาน

ข้อที่ 4 การสร้างความเข้มแข็งเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน

ข้อที่ 5 การจัดระบบโครงสร้างการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อที่ 6 การจัดระบบโครงสร้างการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อที่ 7 การให้บริการข้อมูลการตลาดแก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ

ข้อที่ 8 การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผู้วิจัยนำหัวข้อความรู้ความสามารถดังกล่าวมากำหนดเป็นเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมได้แก่ แนวคิดหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กระบวนการ ขั้นตอนของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่าย การสร้างความเข้มแข็ง การสร้างความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการทำงาน การให้บริการข้อมูลการตลาด และการเขียนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเบื้องต้น

หน่วยที่ 3 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องบริบทชุมชน และคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ อันประกอบด้วย ความรู้ความสามารถที่ต้องเสริมสร้างดังนี้

ข้อที่ 10 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับผู้มาเยือน

ข้อที่ 11 ปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

ข้อที่ 12 ติดตามผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและสังคมของชุมชน

ผู้วิจัยนำรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบของแต่ละหน่วยมากำหนดเป็นเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมได้แก่ผลกระทบทางบวกและทางลบอันเกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน การกำหนดมาตรการหรือข้อพึงปฏิบัติและวิธีป้องกัน และแก้ไขปัญหาผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยรักษาภูมิทัศน์และภูมิสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมของชุมชน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับได้ หลักการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่มุ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ และการติดตามผลกระทบและความเปลี่ยนแปลง

หน่วยที่ 4 ความสามารถในการปฏิบัติงานบริการการท่องเที่ยว ประกอบด้วยความรู้ความสามารถที่ต้องเสริมสร้างดังนี้

ข้อที่ 13 การนำเที่ยวในชุมชน

ข้อที่ 14 การปฏิบัติงานต้อนรับนักท่องเที่ยว

ข้อที่ 15 การนำเที่ยวในชุมชนที่สอดคล้องกับกฎหมาย จริยธรรม และข้อคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

- ข้อที่ 16 แนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะการนำเที่ยว
- ข้อที่ 17 การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว
- ข้อที่ 18 การติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว
- ข้อที่ 19 การประสานการเคลื่อนที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยว
- ข้อที่ 20 การจัดการความยุ่งยากและข้อขัดแย้งของกลุ่มนักท่องเที่ยว
- ข้อที่ 21 ขั้นตอนการเตรียมคำบรรยายหรือกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยว
- ข้อที่ 22 การสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว

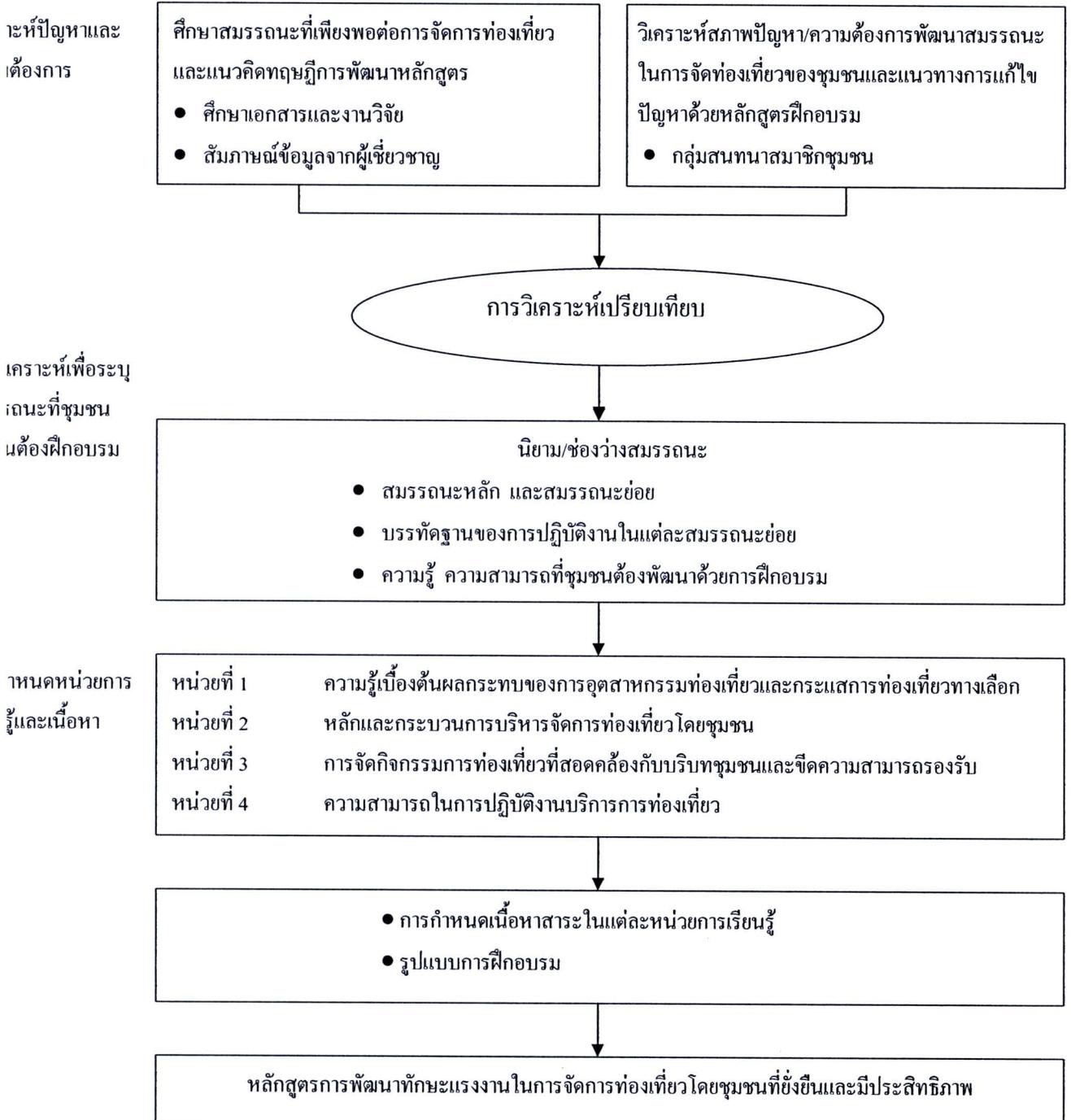
ผู้วิจัยนำรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของแต่ละหน่วยข้อมูลมากำหนดเป็นเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และรูปแบบการฝึกอบรมตามแนวทางที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาสมรรถนะได้แก่ บทบาทหน้าที่ มารยาท และจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์ชุมชน การปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ชุมชน หลักและวิธีการติดต่อสื่อสารของมัคคุเทศก์ชุมชน หลักการสื่อความหมายการท่องเที่ยวหลักมนุษยสัมพันธ์สำหรับมัคคุเทศก์ การปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ชุมชนที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ต้นแบบ การปฐมพยาบาล ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะให้กับแรงงาน โดยเฉพาะสมาชิกในชุมชนให้มีสมรรถนะในด้านต่างๆ 3 ประการ คือ 1) สมรรถนะในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) สมรรถนะในการวางแผนพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและการลงมือปฏิบัติ 3) สมรรถนะการปฏิบัติงานบริการท่องเที่ยวได้แก่ ความสามารถในการต้อนรับและส่งนักท่องเที่ยว ทักษะในการนำเที่ยว การติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว และการบรรยายหรือการนำกิจกรรมแก่นักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม ผลของการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น จะช่วยในการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนและความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สมาชิกในชุมชนต้องได้รับการพัฒนา ทั้งนี้เป็นเพราะการที่การท่องเที่ยวในชุมชนดำเนินการได้เนื่องจากมีคนนอกชุมชนเข้ามาบริหารจัดการ ซึ่งสิ่งที่เป็นปัญหาคือคนนอกไม่มีความรู้สึกของความเป็นเจ้าของ จึงไม่สนใจถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของชุมชน อีกทั้งหลายชุมชนมีฐานการผลิตคือภาคเกษตรกรรม จึงไม่คุ้นเคยกับการ

ท่องเที่ยวที่อยู่ในภาคบริการนอกจากนี้จากกระแสที่นักท่องเที่ยวต้องการความแปลกใหม่จากวิถีชีวิต และประสงค์ที่จะสัมผัสกับวิถีท้องถิ่น ดังนั้น การอบรมบุคลากรให้เกิดทักษะและเจตคติที่ถูกต้องต่อการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (รายละเอียดตามแผนภาพที่ 9)

รายละเอียดของขั้นตอนการได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ภาพที่ 2.9 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาทักษะแรงงานในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(3) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(3.1) หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม

จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป้าหมายแห่งความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจด้วยรูปแบบการส่งเสริมและสนับสนุนให้เร่งการขยายตัวแต่สร้างปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดกระแสต่อต้านและโจมตีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเดิม ทำให้รูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวได้หันมาให้ความสำคัญกับแนวคิดการระวังป้องกันประกอบกับกระแสโลกเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแนวคิดเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน สิทธิชุมชน กระแสท้องถิ่นนิยม รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้มีบทบาทสำคัญในการดูแลและใช้ประโยชน์ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ทั้งนี้รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism หรือ Village-Based Tourism) จึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ของการท่องเที่ยวที่มีชุมชนท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามการที่แต่ละชุมชนจะสามารถเป็นผู้สร้างกระบวนทัศน์ใหม่ของการท่องเที่ยวดังกล่าวได้ ชุมชนต้องมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้จากฐานผลิตเดิมของชุมชนที่เคยอยู่ในภาคการเกษตร ทำให้ชุมชนไม่คุ้นเคยกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในภาคธุรกิจบริการ แต่ด้วยกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวแม้จะเป็นตลาดกลุ่ม niche market ที่ต้องการจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นห่างไกล และ “ไร้ความเจริญทางวัตถุ” แต่เป็นสถานที่บรรจุความแปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวที่กระหายจะเข้าชม รวมทั้งต้องการการเรียนรู้ความแตกต่างของวัฒนธรรมชุมชนในชีวิตนอกประเทศของตน การท่องเที่ยวจึงได้สืบคลานเข้าสู่ชุมชนท้องถิ่นโดยการชักนำของผู้ประกอบการที่เป็นคนนอกชุมชน ทั้งปัญหาที่เป็นผลกระทบด้านลบไว้ให้แก่ชุมชนโดยเฉพาะปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมของชุมชน

ฉะนั้นเมื่อชุมชนใดมีศักยภาพด้านพื้นที่ ประกอบกับชุมชนลงมดีร่วมกันที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยว อันดับแรกสุดต้องพัฒนาสมาชิกชุมชนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผ่านกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ใช้ระบบการศึกษาเป็นแนวทางที่สำคัญในการบริหารงานบุคคล ซึ่งการพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้เป็นผู้มีความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีรูปแบบ และวิธีการที่มีประสิทธิภาพคือการฝึกอบรม ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรมเป็นการเรียนการสอน และการเรียนรู้เพื่อให้สามารถทำงาน

เฉพาะอย่างได้ (Stanley, 1983 : 2) มีจุดมุ่งหมายเฉพาะมีจุดเน้นต่างไปจากกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนทั่วไป

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความรู้ เจตคติ และทักษะในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่มีบทบาท และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

(3.2) แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมฉบับนี้เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นจากหลักสูตรกลางที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ชูลีรัตน์ จันทร์เชื้อ. 2551) ซึ่งพัฒนาขึ้นมาจากหลักการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชื่อว่า ถ้าคนในองค์กรได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องในการทำงานจะส่งผลให้การดำเนินงานมีผลในระดับสูงขึ้น และมั่นใจได้ว่าบุคลากรเหล่านั้นมีความเห็นร่วมกันที่จะทำการพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ (De Cenzo. 1996 : 30) ซึ่งการจัดการดังกล่าวคือ การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์เพิ่มขึ้นในรูปแบบของการฝึกอบรม (दनัย เทียนพุม. 2539 : 45) และในการฝึกอบรมต้องเน้นการฝึกปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(3.3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม

1. เพื่อให้กลุ่มสมาชิกแกนนำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ กระบวนการ และขั้นตอนการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อให้กลุ่มสมาชิกแกนนำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมีเจตคติที่ถูกต้องต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. เพื่อให้กลุ่มสมาชิกแกนนำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปกำหนดโครงการปฏิบัติงานกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. เพื่อให้กลุ่มสมาชิกแกนนำจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวของชุมชนไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับหลักของการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนหลังจากผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

(3.4) โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 หน่วยได้แก่

หน่วยที่ 1	บทนำ	2 ชั่วโมง
หน่วยที่ 2	อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ผลกระทบและ การท่องเที่ยวทางเลือก	2 ชั่วโมง
หน่วยที่ 3	หลักและกระบวนการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน	12 ชั่วโมง
หน่วยที่ 4	การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวของชุมชน	3 ชั่วโมง
หน่วยที่ 5	มัคคุเทศก์ชุมชน	25 ชั่วโมง
	ศึกษาดูงาน	8 ชั่วโมง
	รวม	52 ชั่วโมง

ตารางที่ 2.3 โครงสร้างหลักสูตร

หน่วยที่ 1 บทนำ

2 ชั่วโมง

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการอบรม	การประเมินผล
หลังจากฝึกอบรมแล้วผู้อบรมสามารถ 1. รู้จักเพื่อสมาชิกผู้เข้าอบรมมากขึ้น ผู้เข้าด้วยกันมากขึ้น	1. กิจกรรมทำความคุ้นเคย 2 กิจกรรม คือ - เกมตัวรูปหน้า - เกมสี่เพื่อนคู่ใจ (Buddy Buddy)	- บรรยาย ทำกิจกรรม ตาม- ตอบ	กระดาษ A4, ปากกามาร์กเกอร์ ป้ายชื่อ	- ถามผู้เข้าอบรมว่าใครทำอะไรกิจกรรม นี้พร้อมชี้ว่าทุกคนเริ่มรู้จักกันบ้างแล้ว
2. บรรยายละเอียดของงานฝึกอบรมได้	2. รายละเอียดของงานฝึกอบรมถึงที่ตรวจ ทำและไม่ควรทำตลอดการฝึกอบรม	- บรรยาย อภิปราย	- แผ่น Zopp, กล้องใส่ใบ ประเมินผล, กล้องรับความ คิดเห็น, นาฬิกา, อุปกรณ์ใช้ตัด เวลา	- ระหว่างชั้นสอน
3. บอกสัญญาณที่ผู้นำการฝึกอบรมและผู้ เข้าฝึกอบรมกระทำร่วมกัน	3. สัญญาณที่ผู้นำและผู้เข้าอบรมจะกระทำ ร่วมกัน	- บรรยาย	- แผ่น Zopp 2 สี, กระดาษ คราฟท์	- ให้อ่านว่าสัญญาณนั้นเป็นการเริ่มที่ สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่ออบรม ชี้ให้เห็น ผลดีของการรักษาสัญญา
4. มีความรู้ลึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม	- ทำกิจกรรม	- ฟลิปชาร์ท	-
5. บอกระดับความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรมกรปฏิบัติงานจัดการ ห้องเที่ยวของชุมชน	5. การทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม (Pre-test) 3 ฉบับ 5.1 ประเมินความรู้ความเข้าใจ 5.2 ประเมินเจตคติ 5.3 ประเมินพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน	- การทำข้อทดสอบส่วนบุคคล	- แบบฟอร์มข้อสอบ 3 ชุด	- เมื่อผู้เข้าอบรมทราบแล้วว่าตนเองมี ความพร้อมในการเป็นผู้จัดการห้องเที่ยว ของชุมชนอย่างไร ก็จะไปสู่การค้นหา ตนเองเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการ ห้องเที่ยวต่อไป

หน่วยที่ 2 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ผลกระทบและการท่องเที่ยวทางเลือก

2 ชั่วโมง

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการอบรม	การประเมินผล
<p>หลังจากฝึกอบรมแล้วผู้เข้าอบรมสามารถ</p> <ol style="list-style-type: none"> อธิบายภาพรวมพัฒนาการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยได้ บอกผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ อธิบายสาเหตุของจุดเสื่อมของการท่องเที่ยวแบบเดิมได้ อธิบายกระแสการการท่องเที่ยวทางเลือกได้ 	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาการการท่องเที่ยวไทย พัฒนาการการท่องเที่ยวของชุมชน ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย การท่องเที่ยวทางเลือก 	<ul style="list-style-type: none"> กระบวนการกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วม การบรรยายยกตัวอย่างกิจกรรมและสรุปบทเรียนเท่านั้น ถาม-ตอบ กระตุ้นฝึกรคิด และแลกเปลี่ยนกับผู้ร่วมอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> กระดาษ Flip Chart ปากกาคemie กระดาษขาว บอร์ดเพื่อติด Flip Chart กระดาษการ์ดดี กระดาษ A4 คอมพิวเตอร์ และเครื่อง LCD ข้อมูลเบื้องต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ข้อมูลพัฒนาการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย 	<ol style="list-style-type: none"> สังเกตจากการมีส่วนร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม พิจารณาจากการอภิปรายและตอบข้อซักถามระหว่างการฝึกอบรมแต่ละเรื่อง ผลกระทบทจากการทำข้อทดสอบส่วนบุคคลประจำหน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่ 3 หลักการและแนวความคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

12 ชั่วโมง

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการอบรม	การประเมินผล
<p>หลังจากฝึกอบรมแล้วผู้เข้าอบรมสามารถ</p> <ol style="list-style-type: none"> อธิบายแนวคิดและหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ เขียนโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนได้ 	<ol style="list-style-type: none"> แนวคิดหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักการใช้ SMS : Safety Meaning Service ในการบริการนักท่องเที่ยว การวางแผนจัดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน การเขียนโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ระดมสมองภายในกลุ่ม - นำเสนองานในกลุ่มใหญ่ - สร้างความเข้าใจผ่าน presentation ในเนื้อหา <p>หลักการ SMS</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฝึกปฏิบัติเส้นทางท่องเที่ยว 2 ด้าน คือ ความปลอดภัย (Safety) และสื่อความหมาย (Meaning) - ศึกษารายละเอียดในชั้นเรียน - ศึกษารายละเอียดการฝึกปฏิบัติ - เกมส์ - เชิญผู้นำชุมชนต้นแบบมา เป็นวิทยากรร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - กระดาษ Flip Chart - ปากกาเคมี กระดาษขาว - บอร์ดเพื่อติด Flip Chart - กระดาษการ์ดสี - คอมพิวเตอร์ และเครื่อง LCD - วัสดุได้แก่ ไข่ ถ้อนหิน คอกไก่ - หนังสือ เงิน อย่างละชิ้น - VCD เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน - เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเส้นทางท่องเที่ยว - ใบงานเพื่อฝึกปฏิบัติการ - ภาพการให้บริการและสื่อความหมาย การดูแลความปลอดภัยนักท่องเที่ยว - เอกสาร 	<ol style="list-style-type: none"> สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรม พิจารณาจากการอภิปรายและตอบข้อซักถาม การนำเสนองานในกลุ่มใหญ่ ใบงาน ผลงานของแต่ละกลุ่มทำ work group ผลงานการเขียนโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน แบบทดสอบประจำหน่วยแนวข้อสอบ

หน่วยที่ 4 การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

3 ชั่วโมง

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมและวิธีการ ฝึกอบรม	สื่อประกอบการอบรม	การประเมินผล
<p>หลังจากฝึกอบรมแล้วผู้เข้าอบรมสามารถ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บอกทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ของชุมชนได้ 2. บอกความสำคัญและความจำเป็นของการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างอนุรักษ์ได้ 3. บอกกระบวนการ/แนวปฏิบัติการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน 2. การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน 3. ขีดความสามารถในการรองรับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยายประกอบ presentation - ชักถาม แลกเปลี่ยน - กิจกรรมกลุ่มย่อย - ฝึกวิเคราะห์ตามกรอบและเนื้อหาที่เตรียมรู้ - นำเสนองานในกลุ่มใหญ่ - ลงพื้นที่ศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - กระดาษ Flip Chart - ปากกาเคมี กระดาษขาว - บอร์ดฟลิปชาร์ต Flip Chart - คอมพิวเตอร์ และเครื่อง LCD - ข้อมูล แผนงาน กฎระเบียบและแนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน - power Point สรุปข้อมูล - แผ่น VCD เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว - เอกสาร 	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งเกดจากกรณีส่วนร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม - ผลงานการวิเคราะห์งานกลุ่มและกำหนดแผนการรองรับในการจัดการท่องเที่ยว - การตอบข้อซักถาม

หน่วยที่ 5 มัคคุเทศก์ชุมชน

33 ชั่วโมง

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการอบรม	การประเมินผล
<p>หลังจากฝึกอบรมแล้วผู้เข้าอบรมสามารถ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บอกกฎหมายการท่องเที่ยวที่ผู้จัดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องรู้ได้ 2. บอกคุณลักษณะของมัคคุเทศก์ที่ดีได้ 3. อธิบายเทคนิควิธีการ บรรยายการสื่อสาร หลักมนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาการให้บริการได้ 4. บอกแนวทางในการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักการมัคคุเทศก์ บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบและจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์ 2. กฎหมายการท่องเที่ยว 3. หลักการพูด การสื่อสารกับนักท่องเที่ยว มนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาบริการ 4. ภาษาอังกฤษพื้นฐานสำหรับมัคคุเทศก์ชุมชน 5. การปฐมพยาบาลและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว 6. การศึกษาสูงงาน 	<p>ฝึกอบรมและวิธีการฝึกอบรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - บรรยายประกอบ presentation - จัดถาม แลกเปลี่ยน - ร่วมวิเคราะห์ case study - กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ - เกมส์ - ฝึกปฏิบัติ - ลงพื้นที่ - ภาษาคาราโอเกะ - ชม VCD ประกอบการบรรยาย - นิทรรศการพระบรมฉายาลักษณ์ - ไทยสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ - จับคู่ร้องเพลง - การกำหนดสถานีฝึกภาคปฏิบัติ - การปฐมพยาบาล เช่น การแก้ไขอาการแพ้ การปฐมพยาบาลคนถูกงูกัด เป็นต้น 	<p>สื่อประกอบการอบรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระดาษ Flip Chart - ปากกาคอมพิวเตอร์ - บอร์ดเพื่อคิด Flip Chart - คอมพิวเตอร์ และเครื่อง LCD - แผ่น VCD สำเร็จรูป - วัสดุประกอบการเล่นเกมส์และทำกิจกรรมกลุ่ม - บทสนทนาภาษาอังกฤษประกอบภาษาอ่าน (ภาษาคาราโอเกะ) - แผ่นคำศัพท์พร้อมคำอ่าน คำแปล - สมุด ปากกา - เครื่องมือฝึกปฐมพยาบาล - ใบงาน - กระดาษ A4, กระดาษสีต่างๆ - แบบฟอร์ม - เอกสารประกอบเรขาคณิตประกอบการฝึกศึกษา/ ตัวอย่างประกอบ 	<p>การประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - สังเกตจากการมีส่วนร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม - พิจารณาจาก 1. การอภิปรายสรุปผลจากการฝึกศึกษาตัวอย่าง 2. การตอบข้อซักถาม 3. การรายงานผลการศึกษาค้นคว้า 4. ใบผ่านการฝึกแต่ละสถานีการปฐมพยาบาล 5. การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวบุคคลหน้าที่บ้าน 6. ผลการวิเคราะห์งานกลุ่ม 7. ผลการทำแบบทดสอบวิชามนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาบริการ 8. คะแนนการฝึกพูดหน้าชั้นหมู่

(3.5) คุณสมบัติของผู้เข้าฝึกอบรม

- 1) เป็นสมาชิกชุมชนที่เป็นกลุ่มแกนนำ หรือคณะกรรมการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน หรือสมาชิกของชุมชนใดที่จัดการท่องเที่ยว แต่มีช่องว่างของสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้วยการฝึกอบรม
- 2) เป็นผู้สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

(3.6) กิจกรรมการฝึกอบรม

ให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม เกิดการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจากประสบการณ์มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง มีการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมโดยการกำหนดกิจกรรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ตามสถานการณ์ การเรียนรู้ที่หลักสูตรฝึกอบรมกำหนดไว้แต่ละหน่วยกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนอรายกลุ่ม ระบายบุคคล การระดมสมอง (brainstorming) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop)

กิจกรรมการฝึกอบรมตามหลักสูตรอบรมนี้ ได้กำหนดให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม และวัตถุประสงค์ของแต่ละหน่วย โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะของการเข้ารับการฝึกอบรมจิตวิทยาการเรียนรู้ และหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ มีกิจกรรมการฝึกอบรม ดังนี้

- 1) การบรรยาย เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ และความเข้าใจในเรื่องหรือเนื้อหาที่ผู้บรรยายนำเสนอเพื่อสื่อความหมาย เป็นการสอน แสดง ชี้แจง อธิบาย โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเรื่องนั้นๆ มีทักษะในการสื่อสาร และมีการเตรียมแผนการบรรยายเป็นอย่างดี ใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวนมากได้

- 2) การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ด้านทักษะการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อค้นหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งในเรื่องที่กำหนด หรือเป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยการประชุมผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่มย่อย จำนวน 4-6 คน เพื่ออภิปรายกันในหัวข้อและเวลาที่กำหนดให้ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจนได้ผลสรุปจากกลุ่ม

- 3) การระดมสมอง เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ด้านการแสดงความคิดเห็นและยอมรับ เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดความเข้าใจอันดี

ระหว่างกัน โดยการเปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ทุกแง่ทุกมุม ไม่คำนึงว่าจะผิดหรือถูก เป็นความคิด คำแนะนำสั้นๆ อาจเป็นการพูด หรือการเขียนในกระดาษใช้เวลา 1-10 นาที แล้วรวบรวมจัดลำดับคัดเอาแต่เฉพาะข้อเสนอแนะที่เหมาะสมไว้ใช้ หรือเสนอที่ประชุมใหญ่

4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติจริง โดยทั่วไปจะมีการบรรยายให้ความรู้พื้นฐานก่อนแล้วให้ลงมือปฏิบัติ อาจเป็นการฝึกการใช้เครื่องมือใหม่ๆ ประชุมเพื่อช่วยกันสร้างเครื่องมือ หรือประชุมเพื่อสร้างอุปกรณ์ต่าง เป็นต้น การปฏิบัตินิยมใช้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยๆ มากกว่าปฏิบัติเป็นกลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล โดยจะมีวิธีการคือ การแบ่งกลุ่มทำงานตามกำหนด ซึ่งข้อดีคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการประชุมทำให้ไม่เบื่อหน่าย อย่างไรก็ตามก็มีข้อจำกัดด้วยเช่นกันกล่าวคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องทุ่มเทเวลาให้แก่งานให้มา และเป็นกิจกรรมที่ใช้งบประมาณมาก ในบางครั้งต้องใช้อาคารสถานที่ และใช้วัสดุมาก

สำหรับสถานที่และเวลา จัดแบบชั้นเรียนในการบรรยายแล้วจัดทำเป็นรูปวงกลม หรือตัวยูในการประชุมกลุ่มย่อย หรือลักษณะอื่นตามความเหมาะสมของการปฏิบัติ ส่วนสื่อการฝึกอบรมควรจัดทำให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการฝึกอบรม ประกอบด้วย เอกสารประกอบคำบรรยาย ใบงาน แบบข้อคำถาม แบบทดสอบ แบบประเมินชิ้นงาน เอกสารประกอบการบรรยาย โปรแกรม Power Point เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่อง visualize และสื่ออื่นตามความเหมาะสม

(3.7) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

1) ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม

- 1.1) วัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 1.2) ประเมินเจตคติต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 1.3) ประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2) ประเมินระหว่างการฝึกอบรม

2.1) วัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

2.2) ประเมินผลจากชิ้นงาน และทักษะการปฏิบัติ

2.3) ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมในการแสดงความคิดเห็น การถาม คำถาม การตอบคำถาม

คิดเห็น การถาม คำถาม การตอบคำถาม

3) ประเมินผลหลังฝึกอบรม

3.1) วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.2) วัดเจตคติต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.3) ประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.4) ประเมินจากการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปกำหนดโครงการ

ต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

รายละเอียดสามารถแสดงได้ตามตาราง

ตารางที่ 2.4 รายละเอียดเครื่องมือการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

ตัวชี้วัด	วิธีการวัด	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
1. การวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. การทดสอบ 2. การประเมินผลงาน	1. แบบทดสอบแบบปรนัยในแต่ละ(ทดสอบหลังอบรมแต่ละหน่วย) 2. แบบทดสอบแบบปรนัยจำนวน 30 ข้อ (ทดสอบก่อน-หลังฝึกอบรม) 3. แบบประเมินผลงาน 4. แบบข้อคำถามในแต่ละหน่วย 5. แบบสังเกตพฤติกรรม	ผู้เข้ารับการฝึกอบรม	1. ผ่านเกณฑ์ 80% 2. ผ่านเกณฑ์ 80% 3. ผ่านเกณฑ์ 80% 4. ผ่านเกณฑ์ 80%
2. การประเมินเจตคติต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การประเมิน	แบบวัดเจตคติต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ผู้เข้ารับการฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ยเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง
3. การประเมินพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การประเมิน	แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ผู้เข้ารับการฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง
4. การประเมินการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปกำหนดโครงการพัฒนาท่องเที่ยวของชุมชนให้สอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	การประเมินผลงาน	แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ผู้เข้ารับการฝึกอบรม	ผ่านเกณฑ์ 80%

ตารางที่ 2.5 แผนเนื้อหาการรวมของหลักสูตร (Workshop Plan)

ชื่อหลักสูตร		ระยะเวลา 52 ชั่วโมง			
<p>ชื่อหลักสูตร : การพัฒนาสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p> <p>วัตถุประสงค์ : หลักสูตรนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวได้มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะทางปัญญาเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ขั้นตอนการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p> <p>1. มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะทางปัญญาเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ขั้นตอนการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน</p> <p>2. นำความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะทางปัญญาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปบริหาร และจัดการโครงการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนได้</p> <p>3. พัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติงานจัดการท่องเที่ยวของชุมชนไปในทิศทางที่ถูกต้อง</p>					
หน่วยที่	เนื้อหา	เวลา (นาที)	วิธีการฝึกอบรม	เอกสาร/อุปกรณ์	หมายเหตุ
1. บทนำ	<ul style="list-style-type: none"> - วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำความรู้จักกัน - นำเสนอรายละเอียดของการฝึกอบรม สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำตลอดการฝึกอบรม - สัญญาที่ผู้ฝึกอบรมและผู้เข้าอบรมจะกระทำร่วมกัน - สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้เข้ารับการฝึกอบรม - การทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม(Pre-Test)3 ฉบับ 	<p>30</p> <p>10</p> <p>10</p> <p>10</p> <p>60</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>บรรยาย</p> <p>ตั้งคำถาม</p> <p>กิจกรรม</p> <p>ตอบแบบสอบถาม</p>	<p>- กระดาษ A4</p> <p>- แผ่น Zopp</p> <p>- แผ่น Zopp</p> <p>- Flipchart</p> <p>- แบบฟอร์ม</p>	
2.อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการท่องเที่ยวของไทย - พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน - ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยว - การท่องเที่ยวทางเลือก 	<p>30</p> <p>30</p> <p>20</p> <p>40</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>กิจกรรมกลุ่ม</p> <p>อภิปรายรวม</p> <p>บรรยายสรุป</p>	<p>- กระดาษ A4/แผ่น Zopp</p> <p>- แบบฟอร์ม/กระดาษ A4</p> <p>- พลีชาร์ท/ปากกาเคมี</p> <p>- บอร์ดติดพลีชาร์ท/</p>	

หน่วยที่	เนื้อหา	เวลา(นาที)	วิธีการฝึกอบรม	เอกสาร/อุปกรณ์	หมายเหตุ
	4. ภาษาอังกฤษพื้นฐานสำหรับภาคอุตสาหกรรมที่มีเนื้อหาเหมาะสมและตรงตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน	300	- เน้นการฝึกหัด และการปฏิบัติจริง	- บทสนทนาภาษาอังกฤษ ประกอบกร้ออ่าน	(ภาษาทาราโอ เกะ)
	5. การปฐมพยาบาลและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	300	- บรรยายประกอบ presentation - สาธิต - ฝึกปฏิบัติ	- วัสดุฝึกการปฐมพยาบาล - VCD สำเร็จรูป - แบบฟอร์มประเมินผล	
	6. การศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ	480	- ศึกษาดูงานเรียนรู้ของจริง - ถาม-ตอบแลกเปลี่ยน เรียนรู้	- ใบงาน - แบบประเมิน	
พิเศษ	1. การสรุปหลักสูตรเมื่อจบการฝึกอบรม	40	- อภิปราย / ถาม-ตอบ	- ป้ายชื่อกิจกรรม/เนื้อหาเรียงตามลำดับหลักสูตร - แผ่น Zopp 4 สี 2 ขนาด / ปากกามาร์กเกอร์	
(เป็นข้อเสนอแนะ ที่มจัดอบรมอาจจะ ใช้หรือไม่นำมาใช้ ขึ้นอยู่กับ วิจารณ์ญาของ ทีมอบรม)	2. ประเมินผลหลังการฝึกอบรม (Post Test) 3. การสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน	60 20	- ทำ Post-Test - บรรยาย / กิจกรรม	- ข้อทดสอบ 3 ฉบับ ของ จดหมาย/กระดาษ A4/ ปากกกรายชื่อผู้เข้าอบรมทุก คน และชื่อเจ้าหน้าที่	

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ชุมชนทั้ง 8 ชุมชนสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของตนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดแผนปฏิบัติการในการพัฒนาชุมชน กิจกรรมการพัฒนาที่หนุนเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลของการพัฒนาการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในการพัฒนาทักษะแรงงานด้านการท่องเที่ยว และนำไปสู่การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานหรือสมรรถนะแรงงานในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในส่วนของพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน มีเนื้อหาที่ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดไว้ 4 หน่วยการเรียนรู้คือ

- หน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและกระแสการท่องเที่ยวทางเลือก
- หลักและกระบวนการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- หลักสูตรทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์ชุมชน
- หลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานด้านการท่องเที่ยว

กรณีของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานหรือสมรรถนะแรงงานในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนได้ออกแบบให้มีการอบรมสัมมนาสมาชิกในชุมชนเป้าหมาย โดยมีกิจกรรมการสัมมนาทั้งการบรรยายในห้องประชุมและฝึกปฏิบัติงานในชุมชน

ผลการประเมินพบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความรู้ เจตคติ และทักษะในการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานด้านการจัดการท่องเที่ยวได้เน้นหนักการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกจากนี้จากการวิเคราะห์สมรรถนะ (competency) ในการจัดการท่องเที่ยวพบว่า ต้องมีการพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะให้กับแรงงานโดยเฉพาะสมาชิกในชุมชนให้มีสมรรถนะหลักในการประสานงานและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะแรงงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

4.2) การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

ในการพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนด้านการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนเกิดอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การตลาดนำเที่ยวและบริการ ตลอดจนจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพทัศนียภาพในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนาทัศนียภาพในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชน และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน รวมทั้งการพัฒนาทักษะแรงงานด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อหนุนเสริมความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

ผลการศึกษาและพัฒนากระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตัวอย่างในพื้นที่โครงการท่องเที่ยวทั้ง 8 ชุมชน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ระดับชุมชน และระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยว สรุปได้ ดังนี้

การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่า แต่ละชุมชนมีความแตกต่างและมีความหลากหลายในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยจะเห็นได้จากพัฒนาการของการก่อเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนจะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และสัมพันธ์สอดคล้องกับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงลักษณะภูมิประเทศทางกายภาพของแต่ละชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะแต่ละชุมชนจะใช้บริบททางประวัติศาสตร์ของตนมาเป็นต้นทุนในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งพบว่าแต่ละชุมชนได้อาศัยองค์ประกอบสำคัญในการจัดการท่องเที่ยว 3 ประการ คือ (1) ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละชุมชน (2) ความหลากหลายทางภูมิปัญญา และประเพณีวัฒนธรรม (3) ลักษณะทางประวัติศาสตร์กายภาพ และ (4) การประมวลความรู้ประสบการณ์ของชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

องค์ประกอบข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ชุมชนมีสภาพหรือบริบทในการจัดการการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ คือ

(1) การจัดการท่องเที่ยวบนฐานความรู้ ได้แก่ ชุมชนบ้านทุ่งยาว ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ที่เน้นการประมวลความรู้และประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการที่ชุมชนได้ร่วมกันจัดการและการบริหารแหล่งเรียนรู้ป่าชุมชน มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน โดยกลุ่มเป้าหมายคือคนในชุมชนทุกเพศทุกวัยที่ต้องการเรียนรู้เข้ามาศึกษาดูงาน รวมไปถึงการส่งเสริมด้านจิตสำนึกให้กับเยาวชนผ่านโรงเรียน

(2) การจัดการท่องเที่ยวบนฐานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ บ้านป่าเหมี้ยง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวจะมุ่งเน้น

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติ ที่นำเสนอความหลากหลายและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติให้นักท่องเที่ยว โดยได้รับการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวจากอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อนในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติที่จัดไว้ให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมพิเศษเฉพาะฤดูกาล อาทิ การเรียนรู้ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ในกิจกรรมวันดอกเสี้ยวบาน รวมทั้งยังมีเส้นทางศึกษาถอยพระที่ได้กำหนดจุดศึกษาธรรมชาติ 10 จุดเพื่ออธิบายถึงพัฒนาการของระบบนิเวศป่าไม้ เป็นต้น

(3) การจัดการท่องเที่ยวบนฐานการผสมผสานระหว่างการจัดการทรัพยากรธรรมชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่

(3.1) การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรมาประยุกต์เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านผาหมอน ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และชุมชนบ้านผ่าหมาก ตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยทั้งสองชุมชนเป็นชนเผ่ากระเหรี่ยง ได้จัดให้มีกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่คล้ายๆกันคือ กิจกรรมการดูนกที่ไปสัมพันธ์กับคนและป่า การสื่อความหมายระหว่างภูมิปัญญาที่สัมพันธ์ ระหว่างคน ดิน น้ำ ป่า รวมไปถึงการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อเรียนรู้สภาพป่าต้นน้ำที่ไปเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติตามรอยสมเด็จพระเจ้า เส้นทางศึกษาธรรมชาตินายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวทำให้เห็นนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสศึกษาการจัดการท่องเที่ยวที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น

(3.2) การผสมผสานระหว่างการนำเสนอประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับพัฒนาการของชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ ชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เนื่องด้วยวิถีชีวิตชุมชนมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับกว๊านพะเยา ซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตระหว่างวิถีชาวบ้านกับการใช้ประโยชน์จากกว๊านพะเยาในการดำรงชีวิต ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวผ่านการประกอบอาชีพประมง มีการพัฒนาความรู้เรื่องระบบนิเวศกว๊านพะเยาเพื่อจัดทำเป็นที่ศึกษาเรียนรู้ เป็นต้น

(3.3) การใช้ประเพณีวัฒนธรรมในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่บ้านจะบูนี หรือบ้านป่าคาสุข ที่สะท้อนวิถีความสัมพันธ์ระหว่างการทำอาชีพกับป่า โดยเฉพาะกลุ่มบ้านจะบูนี จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านประเพณีวัฒนธรรมประจำปี และโปรแกรมการท่องเที่ยวในรอบป่าให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมที่มีความแตกต่างกัน 3 ลักษณะข้างต้น ทำให้เห็นถึงลักษณะการจัดการท่องเที่ยวที่หลากหลายตามภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละลักษณะจะสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปด้วย สิ่งนี้

สามารถใช้เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นในการเลือกรูปแบบการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั่วไปและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งแนวทางจัดการการท่องเที่ยวลักษณะนี้จะช่วยสนับสนุนให้ชุมชนได้กำหนดบทบาทของสมาชิกชุมชนและสภาพชุมชนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะดำเนินการต่อไป

2.1) การสนับสนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ในการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องดำเนินการ 4 ประการ ต่อไปนี้

2.2.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว

(1) ต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีความตระหนักในการนำทรัพยากรชุมชนมาใช้ประโยชน์โดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับของพื้นที่ ทั้งนี้จะต้องแบ่งกิจกรรมย่อยในกิจกรรมการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงความรู้และการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านทุ่งยาว มีการฟื้นฟูสภาพความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าในทุกปีควบคู่ไปกับการทำแนวกันไฟ การจัดระบบการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า ขณะเดียวกัน บ้านผาหมอน ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน มีการจัดทำแนวเขตพื้นที่ป่าและแบ่งโซนพื้นที่ป่า ในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมของทั้งสองชุมชนที่ได้ปฏิบัติทำให้ชุมชนได้อาศัยการจัดการท่องเที่ยวเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่นในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นและเป็นประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวคือ คนในชุมชนเกิดทักษะเฉพาะด้านการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นซึ่งจะต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

(2) ต้องจำแนกเขตและกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งการกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขของการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างชัดเจน จากการศึกษาพบว่าทุกชุมชนมีการกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน และเชื่อมโยงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบพักค้างคืน (Home Stay) ของบ้านจะบูนี จะกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามวิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยวประเพณีปีใหม่ชนเผ่า 10 วัน ระหว่างวันที่ 28 มกราคม – 8 กุมภาพันธ์ ของทุกปี โดยแบ่งเป็น 4 กิจกรรม คือ ปีใหม่หญิง เริ่มตั้งแต่วันแรกจนถึงวันที่ 4 จำนวน 4 วัน ปีใหม่ผู้ชาย เริ่มตั้งแต่วันที่ 5 ถึงวันที่ 8 จำนวน 4 วัน วันผีออก 1 วัน วันคนออก 1 วัน โดยถือได้ว่า เป็นการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน ในขณะเดียวกัน สามารถนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในด้านต่างๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการพักผ่อนระยะยาว เช่น การพัฒนาคุณภาพของอาหาร ที่พัก

และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้เป็นที่น่าสนใจ ไม่ซ้ำซาก และจำเจ เป็นต้น

2.2.2 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ

แม้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการจะเป็นองค์ประกอบหลักในการเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว โดยหลายชุมชนทำได้ดีมาก แต่บางชุมชนยังมีข้อจำกัดในด้านการบริหารจัดการ ซึ่งผลการศึกษามีข้อค้นพบ ดังนี้

(1) มีการพัฒนาด้านการจัดการเรื่องที่พักและการบริการ โดยเฉพาะบ้านป่าคาสุขใจและบ้านจะบูนี โดยการเสริมศักยภาพการอบรมการทำอาหาร และการบริการนักท่องเที่ยว ที่มีรูปแบบสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่นกิจกรรมการทำอาหารพื้นบ้านและอาหารสุขภาพที่เน้นความสะอาด รวมถึงการปรับปรุงที่พักให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกสบาย โดยเฉพาะรูปแบบของบ้านชนเผ่ามูเซอซึ่งภายในบ้านมีลักษณะ โถงมีเตาไฟภายในบ้าน และมีห้องนอนเพียง 1 ห้อง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะนิยมนอนรอบเตาไฟเพราะจะเกิดความรู้สึกที่แปลกและตื่นเต้น รวมทั้งเพื่อความอบอุ่น ถือว่าเป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสความเป็นวิถีท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังเป็นข้อจำกัดที่นักท่องเที่ยวให้ข้อเสนอแนะ คือ ความไม่สะดวกสบายจากการที่ห้องน้ำแยกออกจากตัวบ้าน รวมไปถึงบันไดขึ้นบ้านที่ทำด้วยไม้ไผ่ ยากต่อการขึ้นลง ทั้งนี้ ข้อจำกัดดังกล่าว คณะกรรมการท่องเที่ยวของบ้านจะบูนีจะปรับปรุงลักษณะของบ้านพักให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการเสริมความแข็งแรง แต่ในขณะเดียวกันยังคงรูปแบบบ้านชนเผ่ามูเซอไว้

(2) มีการพัฒนาคุณภาพการบริการ โดยเฉพาะบ้านผาหมอนซึ่งเป็นชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างยาวนาน รวมทั้งเป็นชุมชนในลำดับแรกๆ ที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ โดยจะเห็นได้ว่าการให้บริการด้านที่พักจะแยกส่วนออกจากชุมชน คล้ายๆ กับการจัดรูปแบบการบริการแบบโรงแรม คือ มีการจัดห้องพักแยกกัน มีทั้งห้องคู่และห้องที่นอนหลายคนรวมกันและมีห้องน้ำในตัว ถือว่าเป็นการจัดการที่ดี อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังเป็นข้อจำกัดคือ คุณภาพของการบริการ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการเดินป่าที่เป็นเส้นทางศึกษารธรรมชาติโดยชุมชนเป็นผู้จัดการเอง อาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว รวมทั้งไม่มีจุดแวะพักรถ โดยการแวะพักมีลักษณะเหนื่อยไหนพักนั้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และแหล่งน้ำจากการทิ้งสิ่งของของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นถึงกระบวนการแก้ไขของชุมชนที่ได้ประสานงานกับอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์เพื่อสนับสนุนการก่อสร้างจุดพัก และกำลังเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นการร่วมกันกำหนดแนวทางระหว่างเจ้าหน้าที่ ชุมชน และผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้พื้นที่ร่วมกับชุมชน เป็นต้น

(3) มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ โดยเฉพาะบ้านทุ่งยาว บ้านป่า เหมียง และบ้านร่องไฮ ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างการพัฒนาของชุมชน โดยบ้านทุ่งยาว จะให้ความสำคัญที่การบริการความรู้มากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่บ้านร่องไฮเป็นชุมชนประมงริมกว๊านพะเยา ซึ่งเน้นการให้ความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว ในเบื้องต้นจะให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการ และสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านภายในชุมชน รวมไปถึงการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวบริเวณกว๊านพะเยาโดยเรือประมง และบ้านป่าเหมียงกำลังเริ่มพัฒนาตัวเองไปสู่การทำโฮมสเตย์ ที่เน้นสื่อความหมายเรื่องวิถีการดำรงชีวิตชีวิตของคนทำสวนเหมียง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ชุมชนทั้งสองละเลยและไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ทั้งนี้เป็นเพราะการขาดความเข้าใจและขาดการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยว เนื่องจากเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจภายในชุมชนก่อนที่จะนำไปสู่การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ

2.2.3 ด้านตลาดการท่องเที่ยว

ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่เป็นองค์ประกอบหลักในการบริหารจัดการการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยว โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า

(1) การพัฒนาระบบตลาดยังค่อนข้างข้อจำกัด ทั้งนี้เพราะแต่ละชุมชนจะอาศัยวิถีของธรรมชาติตามช่วงเวลาของวัฒนธรรมประเพณีชุมชนเป็นเงื่อนไขกำกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้เป็นข้อจำกัดต่อความสอดคล้องและความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่นิยมมาพักผ่อนหรือท่องเที่ยวในระยะเวลาที่ตนเองสะดวก

(2) การจัดตั้งคณะกรรมการด้านการตลาดและพัฒนาเว็บไซต์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้หาข้อมูลล่วงหน้าเป็นสิ่งจำเป็นและได้ผลดีด้านการตลาด อาทิ ชุมชนบ้านผาหมอนมีการตั้งคณะกรรมการด้านการตลาด และพัฒนาเว็บไซต์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้กำหนดเวลามาท่องเที่ยว และมีการวางแผนการตลาดร่วมกับผู้ประกอบการรายย่อยและชุมชนอื่น (ที่ผ่านมานักท่องเที่ยวมักซื้อโปรแกรมการท่องเที่ยวผ่านผู้ประกอบการรายย่อย) กรณีของบ้านป่าเหมียงไม่ได้กำหนดตลาดการท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะแต่อาศัยโอกาสที่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน และแวะมาพักที่บ้านป่าเหมียง โดยมีเจ้าหน้าที่อุทยานเป็นคนประสานแนะนำ สิ่งนี้เป็นปัญหาของความไม่ต่อเนื่องของการตลาด ทำให้ชุมชนได้วิเคราะห์และสรุปว่าควรให้ความสำคัญกับการสร้างโครงข่ายความร่วมมือกับผู้ประสานงานและหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

2.2.4 ด้านการบริหารจัดการเชิงบูรณาการร่วมกัน

ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนยังปัญหาในด้านการบูรณาการทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในมักเป็นการดำเนินการที่ต่างคนต่างทำการแข่งขันและตัดราคา ส่วนภายนอกมักจะเป็นการดำเนินการอย่างเบ็ดเสร็จจากผู้ประกอบการรายเดียวซึ่งจะนำไปสู่การผูกขาดในที่สุด ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนได้วางแนวทางการแก้ไข 3 ประการคือ

(1) ประสานการทำงานร่วมกับหน่วยราชการในพื้นที่ เช่น การดำเนินกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านผาหมอนและ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ชุมชนบ้านป่าเหมี้ยง และอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน ในการให้บริการด้านที่พักและอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ เป็นต้น

(2) การให้ความสำคัญของการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างชุมชน ทั้งการกระจายรายได้ การทำอาหาร ค่าบริการหรือค่าวิทยากร โดยเฉพาะบ้านทุ่งยาวและบ้านจะบลี

(3) มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวบ้านทุ่งยาวซึ่งผู้ประกอบการจะซื้อผักจากกลุ่มแม่บ้านภายในชุมชนที่ปลูกผัก และซื้ออาหารป่าจากคนหาของป่ามาทำอาหารบริการนักท่องเที่ยว การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวชุมชนเห็นว่าเป็นการกระจายรายได้ที่เป็นระบบให้กับคนในชุมชน ซึ่งผลพลอยได้คือ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่สำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนต่อไป

4.3 การประเมินผลการพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การระดมความคิดแบบมีส่วนร่วม (Focus Group Discussion) และการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 240 ราย จากทุกชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการระดมความคิดพบว่า การที่ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยวเป็นเพราะ สมาชิกชุมชนมีความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาสมรรถนะของตนเองขึ้นเรื่อยๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งยังสามารถเผชิญกับสภาวะวิกฤติต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเอง บนพื้นฐานของการประยุกต์และสังเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวและพัฒนาชุมชนของตนเอง เน้นการพึ่งตนเอง มีการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสภาพแวดล้อมชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางของการพัฒนาจากปัจจัยภายในชุมชนให้เข้มแข็ง รวมทั้งมีความเชื่อว่า เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งแล้ว จะกลายเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะ

ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวที่นำไปสู่ความยั่งยืน และส่งผลดีต่อคนชุมชนในที่สุด อย่างไรก็ตาม จะต้องทำให้คนในชุมชนเข้าใจและตระหนักว่า องค์กรภาครัฐและเอกชนอื่นๆ เป็นเพียงผู้สนับสนุนช่วยเหลือ แทนที่จะเข้ามาใช้อำนาจในลักษณะรวมศูนย์อำนาจผ่านระบบราชการและธุรกิจที่เป็นอยู่ในอดีต ด้วยความคิดนี้จึงเห็นว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้องค์กรชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวเข้าแจ้งสามารถบริหารจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

อาจสรุปได้ว่า เมื่อสมาชิกในชุมชนได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะในการจัดการท่องเที่ยวโดยอาศัยปัจจัยที่มีอยู่ภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทรัพยากรการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนที่อยู่ภายใต้การมีวัฒนธรรมเดียวกัน และสามารถสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจการทำงานร่วมกัน จะนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์ที่ชุมชนร่วมกันตั้งเป้าไว้ คือ ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวได้ ซึ่งเป็นศักยภาพที่เกิดขึ้นจากสมรรถนะในการจัดการการท่องเที่ยวของสมาชิกที่ได้รับการพัฒนาขึ้น

ส่วนการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามที่ได้ออกแบบไว้ก่อนและหลังการได้รับการฝึกอบรม กลับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 ชุมชน จำนวน 240 ตัวอย่าง โดยได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้านตามดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนด้านการท่องเที่ยว คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ด้านตลาดการท่องเที่ยว และ ด้านการบริหารจัดการเชิงบูรณาการร่วมกัน ผลการศึกษามีดังนี้

ในภาพรวม ทุกดัชนีแสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินก่อนการพัฒนาความเข้มแข็งและทักษะในการจัดการการท่องเที่ยวพบว่า ส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่า 4.00 ยกเว้นดัชนีด้านแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.30 แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังไม่เข้าใจ ไม่ตระหนักหรือมีจิตสำนึกในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนร่วมกัน

ภายหลังจากชุมชนได้รับการพัฒนาความเข้มแข็งและทักษะในการจัดการการท่องเที่ยวผลการศึกษาระบุให้เห็นถึงศักยภาพในการจัดการที่เพิ่มมากขึ้นทุกดัชนีชี้วัด โดยในส่วนของดัชนีด้านแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นจากเดิมมีค่าเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม 2.88 เป็น 4.30 โดยประเด็นที่มีชุมชนมีความเข้มแข็งมากที่สุดคือ มีการจำแนกเขตและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขของการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่

ในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ค่าเฉลี่ยในภาพรวมก่อนและหลังการอบรมคือ 2.86 แล 3.68 ตามลำดับ ซึ่งเป็นการเพิ่มที่ไม่มากนัก โดยดัชนีที่เพิ่มมากที่สุดคือ ประเด็นของ

สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ต้องกลมกลืนกับภูมิทัศน์เดิม โดยจะต้องมีเกณฑ์ในการควบคุมผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ด้านตลาดการท่องเที่ยว ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชนก่อนและหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ จาก 2.6 เป็น 3.38 ซึ่งถือว่ายังไม่สูงมากนักซึ่ง 3 ใน 4 ดัชนี ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ มีการพัฒนาระบบธุรกิจการท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ มีการพัฒนาฐานข้อมูลในด้านภูมิหลัง ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบและตัดสินใจในการดำเนินโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชน และ มีการประเมินผลตรวจสอบและวิจัย เกี่ยวกับการแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบ การพัฒนาการท่องเที่ยว

ด้าน การบริหารจัดการเชิงบูรณาการร่วมกัน ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชนก่อนและหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ จาก 3.07 เป็น 3.38 ซึ่งถือว่ายังไม่สูงมากนัก ทั้งนี้ ดัชนีของการประสานแผนและเชื่อมโยงการพัฒนา กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองท้องถิ่น แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด ยังมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (รายละเอียด โปรดดูในตารางที่ 1-4)

ตารางที่ 2.6 การประเมินผลการพัฒนาความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

ตารางที่ 2.6.1 ผลการประเมินผลความเข้มแข็งชุมชนก่อน-หลังการพัฒนา จำแนกตามดัชนีวัดความเข้มแข็งชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

ด้านแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยว

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					เฉลี่ย	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					เฉลี่ย	การเปลี่ยนแปลง
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		
1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทุกประเภทต้องได้รับการประเมินเพื่อทราบและเกิดความตระหนักในการนำมาใช้ประโยชน์	11.11	15.36	33.58	26.32	3.73	3.21	21.88	39.16	28.41	9.45	1.05	4.12	เพิ่มขึ้น
2. มีการจัดแผนกเขตและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขของการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่	9.35	16.92	30.64	30.66	12.73	3.53	24.95	28.21	25.44	10.16	11.24	4.64	เพิ่มขึ้น

หมายเหตุ 5 หมายถึง เข้มแข็งมากที่สุด 4 หมายถึง เข้มแข็งมาก 3 หมายถึง เข้มแข็งปานกลาง
2 หมายถึง เข้มแข็งน้อย 1 หมายถึง เข้มแข็งน้อยที่สุด

ตารางที่ 2.6.1 (ต่อ)

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					เฉลี่ย - เฉลี่ย	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					เฉลี่ย - เฉลี่ย	สรุป - หมายเหตุ
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
3. มีแผนพัฒนาและการบริหารจัดการที่อยู่ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับได้ของทรัพยากรทั้งกายภาพ ชีวภาพ และสังคมวัฒนธรรมมารองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน	6.93	13.35	24.40	35.64	19.68	2.47	26.41	35.34	38.51	0.26	-	4.28	เพิ่มขึ้น
4. มีการบำรุงรักษาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ทั้งมาตรการควบคุมและฟื้นฟู	8.11	16.42	29.11	36.68	9.68	2.98	24.38	31.07	30.33	10.16	4.06	4.17	เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.6.1 (ต่อ)

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					เฉลี่ย	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					เฉลี่ย	การเปลี่ยนแปลง
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
5. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้ง ชาวบ้าน คนจัดการและนักท่องเที่ยว จะต้องได้รับการพัฒนาให้เกิด ความรู้ มีแนวคิด และวิถีปฏิบัติใน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็น การช่วยยกระดับมาตรฐานการ บริการการท่องเที่ยว เช่น การ ฝึกอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ การฝึก แม่บ้านให้การทำต้อนรับแบบโฮมส เตย์ การอบรมนักสื่อความหมาย ธรรมชาติ อบรมนักสื่อความหมาย ด้านวัฒนธรรม	-	9.38	26.55	30.26	33.45	2.19	30.17	35.74	29.14	3.42	1.53	4.28	เพิ่มขึ้น
ค่าเฉลี่ย (รวม)	5.1	14.29	22.86	31.98	45.77	2.88	25.56	33.90	30.37	6.01	4.16	4.30	เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.6.2 ผลการประเมินความเข้มแข็งชุมชนก่อน-หลังการพัฒนา จำนวนตามดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนา
 1. สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					เฉลี่ย	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					เฉลี่ย	ประเภท	
	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา						ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา							
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1			
1. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ต้องกลมกลืนกับภูมิทัศน์เดิม โดยจะต้องมีเกณฑ์ในการควบคุมผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
	10.16	15.11	30.14	30.49	14.10	2.63	22.52	24.18	36.11	11.58	5.16	4.22	เพิ่มขึ้น	
2. ผลกระทบหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนมีโอกาสศึกษาเรียนรู้ เข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
	17.35	18.63	21.93	35.13	6.96	2.46	21.11	28.39	39.18	9.16	1.71	4.18	เพิ่มขึ้น	

ตารางที่ 2.6.2 (ต่อ)

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					-ดัชนีเฉลี่ย	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					-ดัชนีการเปลี่ยนแปลง	
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		
3. ระดับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่างตั้งอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชุมชนร่วมกันกำหนดไว้ และสอดคล้องกับจิตตสามารถรองรับในทุกด้าน	9.38	18.19	30.53	25.60	26.48	2.69	17.64	30.19	36.18	10.17	5.10	3.19	เพิ่มขึ้น
4. นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินระหว่างมาเยือนหรือพำนัก	18.11	17.93	35.64	18.11	10.21	3.42	20.08	19.14	34.38	16.15	10.25	3.49	เพิ่มขึ้น
5. มีข้อมูลการสื่อความหมายศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	19.93	21.15	30.32	29.14	0.54	3.09	21.64	29.53	31.92	10.48	6.43	3.32	เพิ่มขึ้น
ค่าเฉลี่ย (รวม)	14.99	18.20	29.38	27.69	9.44	2.86	20.60	26.43	35.55	9.60	7.82	3.68	เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.6.3 ผลการประเมินความเข้มแข็งชุมชนก่อน-หลังการพัฒนา จำนวนตามดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวด้านตลาดการท่องเที่ยว

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					เฉลี่ย -	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					เฉลี่ย -	สรุป - หมายเหตุ
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
1. มีการพัฒนาระบบธุรกิจการท่องเที่ยวและมีศักยภาพ	8.35	16.32	26.17	30.11	19.05	3.15	8.59	19.38	30.68	11.11	3.28	เพิ่มขึ้น	
2. มีการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนอื่นในลักษณะของการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน	11.92	21.55	30.91	31.24	4.38	3.08	19.32	22.49	29.48	8.30	3.92	เพิ่มขึ้น	
3. มีการพัฒนาฐานข้อมูลในด้านภูมิหลัง ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบและตัดสินใจในการดำเนินโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชน	6.49	19.33	29.41	34.41	10.36	2.91	7.77	18.56	35.83	7.40	3.11	เพิ่มขึ้น	

ตารางที่ 2.6.3 (ต่อ)

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					เฉลี่ย	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					เฉลี่ย	เปลี่ยนแปลง
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		
4. มีการประชุมผลตรวจตอบ และวิจัย เกี่ยวกับการแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุน ใน ธุรกิจท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบ การพัฒนาการท่องเที่ยว	8.35	9.11	24.32	34.71	23.51	2.71	9.74	11.32	30.11	38.42	10.14	3.19	เพิ่มขึ้น
ค่าเฉลี่ย (รวม)	8.78	16.58	27.70	32.61	14.33	2.96	11.36	17.94	31.53	29.88	9.31	3.38	เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.6.4 ผลการประเมินความเข้มแข็งชุมชนก่อน-หลังการพัฒนา จำนวนตามดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
ด้านการบริหารจัดการเชิงบูรณาการร่วมกัน

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					ผลรวม เฉลี่ย		
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		เฉลี่ย	
													ร้อยละ
1. ชุมชนมีวิสัยทัศน์และนโยบายในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของตนโดยการกำหนดเป็นลำดับกษัตริย์ชัดเจน เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน	10.21	23.32	30.11	26.15	10.21	3.09	12.34	28.51	34.56	14.39	10.20	3.54	เพิ่มขึ้น
2. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการและบุคลากร	9.66	14.93	39.11	20.28	16.02	3.19	10.48	20.52	36.87	18.66	13.47	3.38	เพิ่มขึ้น
3. มีการกระจายผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเป็นธรรม	20.11	30.48	30.09	11.78	7.54	3.28	19.35	31.31	34.18	10.38	4.78	3.46	เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.6.4 (ต่อ)

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					เฉลี่ย	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					เฉลี่ย	การเปลี่ยนแปลง
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
4. มีแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างบูรณาการ โดยเฉพาะมีการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และมีเป้าหมายการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาด เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้เวลานานที่สุด มีปัญหาหรือผลกระทบน้อยที่สุด	5.38	9.33	21.19	38.70	25.4	2.68	19.38	28.45	34.14	10.16	7.87	3.45	เพิ่มขึ้น
5. มีการประสานแผน และเชื่อมโยงการพัฒนา กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองท้องถิ่น แผนพัฒนาของสำนักงาน และแผนถึงแกดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด	4.38	15.44	40.11	28.48	11.59	3.14	6.58	11.93	38.16	30.13	13.20	3.08	เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2.6.4 (ต่อ)

ดัชนีย่อย	ระดับความเข้มแข็งก่อนการพัฒนา					เฉลี่ย	ระดับความเข้มแข็งหลังการพัฒนา					เฉลี่ย	ผลต่าง	
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1			
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ			
แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มขึ้น														
ค่าเฉลี่ย (รวม)	9.95	18.70	32.12	25.08	14.15	3.07	13.63	24.14	35.58	16.75	9.90	3.38	เพิ่มขึ้น	